

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

IV Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 21-22 травня 2021 року)

Одеса -2021

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства :
Матеріали IV Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» (Одеса, 21-22 травня 2021 р.) 65 с.

Рецензенти:

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Романенко Михайло Ілліч - доктор філософських наук, професор кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»

Збірник матеріалів IV Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 12 від 27 травня 2021 року)

тривожності Тейлора (адаптація В.Г.Норакідзе) та методика діагностики самооцінки психічних станів (по Г.Айзенку).

Вже перший етап дослідження показав, що припущення щодо більш високого рівня ситуативної тривожності у осіб, які не хворіли Covid-19 відносно тих, хто перехворів Covid-19, не підтвердилося.

Попередній аналіз даних опитування приводить до іншого висновку: практично всі особи з високим рівнем особистісної тривожності хворіли на Covid-19, а більшість тих, хто має низький рівень особистісної тривожності, не хворіли.

Список використаних джерел

1. Волошок О.В. Особистісні чинники тривожності студентської молоді / О. В. Волошок // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Психологія, – 2012. – Вип. 8. – С. 479-484.
2. Коваленко О.Г. Психологічний супровід осіб віку пізньої дорослості в умовах пандемії / інтернет-посібник за науковою редакцією Президента НАПН України В.Г.Кременя – С.139-145. URL: https://drive.google.com/file/d/1qXwyN0dnd7BJHm2HS_aq4CLuDWqkupWC/view.
3. Пікуль Н. Тривожність / Н.Пікуль // Всеукраїнська газета для психологів, учителів, соціальних педагогів «Психолог». Шкільний світ. – березень 2012. №6. – С. 62-64.
4. Вовк А. Особливості я-концепції у осіб з різними рівнями актуальної та особистісної тривожності/ А.Вовк // International Journal of Innovative technologies in Sosial Science. – 2020. – No 1(22) – С. 16-20.

Борінштейн Євген Русланович (Одеса) – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Скловський Ігор Зіновійович (Кропивницький) – доктор філософських наук, доцент кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Онщенко Ірина Олегівна (Одеса) – магістрантка I курсу соціально-гуманітарного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

СОЦІОПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТУДЕНСТВА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Одним з найважливіших в житті кожної молодої людини, в його професійній кар'єрі, є питання про пошук, вибір і оволодінні професією. Професійне становлення особистості в соціопсихологічному плані являє собою

складний, тривалий, рухливий і багатоплановий процес, оскільки трансформації, що відбулися в нашій країні за останній час на шляху до Європейського Союзу висувають підвищені вимоги до підготовки фахівців у кожній сфері буття людини. Проблема дослідження соціопсихологічних характеристик студентів саме в сучасному освітньому просторі, на наш погляд, є знаковою для всього українського суспільства.

Освіта має на увазі не тільки засвоєння знань, а й розвиток гармонійно розвиненої особистості, оскільки вона є однією з важливих складових процесу формування особистості майбутнього фахівця. У процесі освіти відбувається формування життєвої позиції людини, здійснюється її самореалізація, самоповага й самоствердження. Особливу гостроту дана проблема має у ВУЗах України через постійне скорочення чисельності студентства, яке може нести незворотні наслідки для всієї держави та негативно впливати на особистість у первинній і вторинній соціалізації.

Особистість в процесі освіти засвоює зразки поведінки суспільства і соціальних груп, або співвідносить свою поведінку з їх нормами і цінностями. Одним з найближчих соціальних оточень, через яке суспільство впливає на особистість у сфері освіти, є навчальна група, яка також являє собою особливу форму життєдіяльності студентів. Такі особливості студентської групи як «провідника» знань і як особистісно формуючого середовища, детермінують інтерес до студентської групи з боку різних наук. Однак значна частина студентів українських вузів відчуває труднощі навчання в групі. Низький рівень адаптації до групової взаємодії, відсутність соціального досвіду комунікативного спілкування є тривожними сигналами для суспільства.

Сучасний етап розвитку українського суспільства, одним з головних завдань якого є підвищення соціоекономічного стану його громадян, вимагає принципово нового підходу до аналізу сутності, змісту, характеру і особливостей навчання, майбутніх фахівців у студентських групах вузів, пошуку шляхів і методів управління цим процесом та наполягає на важливості соціопсихологічних характеристик студентства в сучасному освітньому просторі.

Зазначимо, що ціннісна орієнтація стосовно входження в інтелектуальну еліту є значущою як для українського суспільства взагалі, так і для особистості учня, його сім'ї. Тому за декілька років до закінчення школи починається підготовка до ЗНО. На жаль, згідно з реформою освітянського процесу, коли суспільство не буде чинити спротив, ми будемо спостерігати ліквідацію старших класів і, як слідство, значне скорочення студентства як соціокультурного прошарку.

Соціологи і психологи постійно фіксують широко розвинене прагнення стати студентом в життєвих планах молоді, що закінчує середню школу. Звичайно, життя внесе поправки в ці плани. Однак це свідчить про те, що домінуючою орієнтацією є орієнтація на розумову працю і пов'язане з цим прагнення здобути вищу освіту. Для молоді продовження освіти є великою соціальною, моральною та психологічною цінністю.

Під поняттям «студент» (від лат. *studens*, рід. відмінок *studentis* –той, хто старанно працює, займається) взагалі розуміється учень вищого, а в деяких країнах і середнього навчального закладу. У Стародавньому Римі і в середні століття студентами називали будь-яких осіб, зайнятих процесом пізнання. З організацією у XII столітті університетів термін «студент» став вживатися для позначення учнів (спочатку й тих, хто викладає); після введення вчених звань для викладачів (магістр, професор та інше) – тільки учнів. І саме тоді виникає категорія «студентство». Нам більш всього подобається соціологічне визначення **студентства** під яким розуміються «учні вищих навчальних закладів, що представляють собою соціально-демографічну групу з певним суспільним становищем, роллю і статусом, а також певну соціально-професійну групу, що характеризується спільністю інтересів, субкультурою і способом життя при віковій однорідності, якої не мають інші соціально-професійні групи» [1, с. 350].

Для розуміння нагальних потреб студентів необхідно висвітлення соціальної структури студентів, що є вкрай важливим в аспекті соціальної справедливості, тому що показує доступність вищої освіти для різних верств суспільства. Важливою є можливість проходження навчання на бюджетній основі для слабо захищених верств населення, таких як сироти, студенти з малозабезпечених сімей.

Але є ще й соціокультурний аспект цієї проблеми: в якому соціальному середовищі є оптимальні, матеріальні та культурні умови для формування комплексу особистісних якостей, необхідних для здобуття вищої освіти? Адже для успішного проходження конкурсу, формування академічної дисципліни студентів, прагнення добре засвоювати досліджуваний предмет, розвивати кругозір і так далі. Тому представники одних соціальних верств виявляються більш конкурентоспроможними для системи вищої освіти (легше вступають до престижного вузу, на престижний факультет), інші – менш конкурентоспроможними.

Аналізуючи **соціокультурне** ми маємо на увазі єдність соціального і культурного як необхідних субстанцій існування особистості, соціуму, суспільства. Виходячи з цього під соціокультурним аспектом визначається взаємодія найважливіших соціокультурних суперсистем: ціннісних орієнтацій, мови, менталітету, освітнього простору. Для розуміння соціокультурних суперсистем взагалі фундаментальною є праця П. Сорокіна «Соціальна і культурна динаміка» [2].

Які ж зміни відбуваються в соціальній структурі студентства в даний час? У чому виражається найбільш істотні особливості його соціальної культури, як здійснюється його відтворення?

По-перше, серед батьків студентів порівняно небагато незайнятих (безробітних, непрацюючих пенсіонерів, інвалідів тощо). Тобто соціальна структура студентства, в порівнянні з соціальною структурою суспільства виглядає як більш благополучна, є структурою так би мовити «поліпшеного» типу. По-друге, соціальний склад студентства є досить строкатим: у ньому широко представлені і традиційні, і нові страти: частина зі студентів мають

дітей, свої сім'ї, роботу, займаються бізнесом, приватним підприємництвом і проходять навчання на заочному відділенні. По-третє, домінуючою групою є студенти-вихідці з сімей фахівців з вищою освітою. По-четверте, студентство швидко поповнюється представниками нового для нас шару-молодими людьми з сімей, де один з батьків, а то і обоє батьків – власники приватних фірм в різних верствах бізнесу.

До числа специфічних особливостей студентства слід віднести ще кілька типових рис. Перш за все, таку, як престиж. Студентство є найбільш підготовленою, освіченою частиною молоді, що, безсумнівно, висуває його в число передових груп молоді. Це в свою чергу зумовлює формування специфічних рис психології студентського віку.

Прагнучи завершити навчання у вузі і таким чином реалізувати свою мрію про здобуття вищої освіти, більшість студентів усвідомлюють, що ВУЗ є одним із засобів соціального просування молоді, а це служить об'єктивною передумовою, що формує психологію соціального просування.

Взагалі освітній простір конструює творчу особистість. Під освітнім простором ми розуміємо складноорганізовану соціокультурну суперсистему, що складається із сукупності факторів життєдіяльності і життєзабезпечення якісного суспільства, заснованого на розвитку творчої особистості.

Стосовно соціопсихологічних характеристик студентства в сучасному українському просторі, котрі можемо виділити, виходячи з нашого бачення освітнього простору, виділимо наступні, які є глобальними:

- соціо професійний навички як взаємозв'язок професійного самовизначення з усвідомленням життєвих планів, стратегій і сценаріїв, соціальним статусом, соціально-психологічної професійної адаптації;
- мотивація діяльності, що є необхідним для якісного навчання;
- оточення середовища, де формується та розвивається особистість студента;
- соціокультурний взаємовплив професійного самовизначення з соціокультурними цінностями, рівнем професійної культури студента.

Список використаних джерел

1. Социологический энциклопедический словарь / ред.-координатор Г.В.Осипов. Москва: Издательская группа ИНФРА М_НОРМА, 1998. 488 с.
2. Сорокин П. А. Социальная и культурная динамика. Москва: Астрель, 2006. 1176 с.